

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

36. Mors Reg. Sin. inertissimi, noui Regis dotes eximiae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

36.
Mors Reg.
Sin. inerti-
ssi-
mi, noui Re-
gis dotes e-
ximit.

rebat) veneno Regem petierat, acclamatum ite se Regem cogitans innumerabili eorum clientela quos sibi supremis Regni honoribus, & opibus emerat: quod si non falso iactatum est; falsus hic item fidelitatis simulator, verum patriciam, furo tegebat pietatis, qui super iargissima peregrinatum interea mitteret ad celeberrima idola, & supplicatum pro eius vita quem sceleratissime necabat. Vt cumque fuerit, ipsa grauitas mali, supremæ horæ nuncia Regi fuit, nec alio eguit ad festinandum monitorem. Fratrem Sinuam accersit Gueicuni artibus aulpsum, teneriterque flens queritur, cur se visendi officio iacentem, nunquam esset dignatus; veni, ait, mi Domine & Frater! quem ego vita plus diligo, veni ut viserem; & quidem sapiens, sed fuit qui semper excluderet. Gueicunum inueniens, in casus tamen adhuc ancipites, oblectare & tacite; carebat Rex hærede imperij filio, quâ ut plurimum orbitate, effrenis Principum multatur lasciuia. Ad hunc eius fratrem successionis iure spectabat rerum summa. Huic imperium transcribit Rex moriens; Reginam coniugem, secundarias vxores duas, Gueicunum, & Vam Gueicuno intimum commendat. Morienti Princeps largè omnia promittit: quàm verè hic perparum interest; certè non potuit facinorosus Gueicunus quas breui luit pœnas, præterquam sibi tribuere; Celata enim Regis morte quæ contigerat Septembris ultimo solos Principes Mandarinos, & Ordinum capita in Senatum vocauit, retulitque ad illos paucis tantum ab horis orbatos Imperatore suo Sinas. Quid ergo, subdidit, opus factum? quem sumus illi successorem daturi? versansque pluribus deliberandi argumentum, ambigè licet; suspicionem fecit intelligentibus nimis claram, propendere se ad mouendum populum ut Regem peteret; id in se si caderet, non detrectaturum laboriosam ponderis tanti molem. At ipsi, præruptè, hoc erat, inquit, cui nos tractando aduocasti? & hic est aliquis consultandi locus? deest videlicet, Sinuam? simulque discessu, rogatam sententiam absolunt; sed vix palatio egressi Gueicunum in equo vident ad Sinuam immisissis habenis præcurrere, gratulatorum illi successionem imperij pari lætitia ut si eum crearet, & inauguraret. Vultum illi explicuit, sapiens iuuenis (annos vnde viginti nondum natus) comiterque acceptum, & paucis dimissum, subsecutus est hac voce, vnus qui proximè aderant percepta, proh frontè spadonis! quasi si hic alius à Gueicuno qui me fecit ab aula extorrem. Deductus inde in Regiam ordinum omnium gratulabundo comitatu, bi duo post coronatus est Imperator; contestatus primùm stylo Sinarum rituali, vim amicam se pati, cogi se precum imperio, coronæ caput subicere formidabili, & tremendæ quam esset conatus semel, & iterum à se amoliri, sed nimis constanter Mandarinos in suam infelicitatem animum obstinasse; opus fuisse alio capite, maturitate annorum, iudicij, & experientia solidato, ad ferendum idoneus, imparem huic esse iuuenem, & periculosus, magnisque inexpectum; his & similibus de more, prælusis iocosa; modestia; simulachris, pa-

lita Sinuam appellatione, Zuncin nominatur, hoc est sublimis felicitas, quam fallaci vatum ominazione qui nominalibus his præfunt infelicitas docuit qua Regum nemo tristius argumentum futuris seculis plorandum reliquit, filia nubili suo Patris ipsius gladio confossa, vt petulantia latronum eam præriperet; se autem vitæ mox propriis manibus de horti sui arbore suspenso ad præuertendam contumeliam Tartarorum; ad quos aula & Regni pars maxima, eius morte deuenit. Breui tamen dedit sui specimen tam illustre, vt apud Mandarinos Rex totus ex virtute, & prudentia coneretur; apud populum, magnæ pacis cognominaretur Imperator. Et iis erat profectio dotibus ad regnandum, quæ vt Principem mitificè ornant, sic in iuvene sunt admodum raræ. Philosophiam morum, & ductum rationis amabat vnicè, illòque amplissimi Ordinis Mandarinos qui vitam omnem contriuerant in studio & vtu optimæ Gubernationis. Totam vero illam pessimè oderat spadonum colluuiem, quæ seruituti nata, vix pedem in palatium misit, cum dominium affectat; & vix Regno, si sunt votorum compotes, tyrannos gerunt non Dominos, quod & magnæ fortunæ moderari non norunt abiectæ animæ, & solis sibi tantum serant ac metant, regnum se alienum, publicamque rem ducunt. Quare ista Pechino imperatoris primordia nihil æquè laeta, & plaudenda effecit, vt spectaculum Eunuchorum quos vidit demisso capite, ad tertiam leucam ab aula exulare, cum illos vidisset paulò ante turmatim alacres Regem affectari tunc primum palatium intrantem, eique suas operas deferre.

Hac illum mente affecterant afflictissimi populi lamentabiles ærumnæ, oppressiones innocentium, & Mandarinorum probrosa deiectio, quæ dum extra Regiam viueret spectarat præfens, & gemens didicerat Gueicuno ubique grassante & inuidiosam Regi circumferente tyrannidem. Quamobrem suscepto statim imperio Patrem se populi exhibuit, & mensæ tunc primum accumbens vocem misit toto regno celebratissimam, eius enim splendore, & copia suspirans, quàm multæ, inquit, meorum familiæ inopes, & ieiunæ leuarent famem luxus huius superfluitate! nec fuit vox illa sterilis; ærarium Regium, & horrea effudit in gratuitam annonam Prouinciarum quas Tartarus vastabat, Mandarinos à Gueicuno deiectos, & obtritos, gradui, honoribusque restituit. Inuitatus ad aulæ comedos, respondit, laxaturum se iucundius animam consulendis Colais de publici bono quam spectandis Poëtarum commentis. Vxorem duxit quæ in spem prolis sat esset, vnicam; quod fuit ciuibus tam nouum, vt ioco an serio dictaretur Christianismo se parare. Hærebat inter hæc alta mente Gueicunus, vel hoc solum indignus vita, quod tam multos necasset vita dignissimos; prouidè tamen cauit, ne magis arbitrio quàm iure damnatus videretur. Edixit itaque toto imperio ne cui fas esset nisi Regis assensu templum vlli mortalium ponere; si quis præterea læsum iniuria se doletet; fidenter prodiceret, auditum iri non grauatur, quibus de Gueicuno nartari fabulam,

37.
Regis æqui-
tas Iagax cō-
tra venal-
s
consiliarios.

templorum mentio persuasit, & audentiores cæteris Mandarini duo Taolij, libellum Regi aduersus Gueicunum porrigunt, Gueicunus Colaos de suo periculo admonet; qui minime dubij se cum illo casuros, cuius fortuna stabant, auctores Regi fiunt, in duobus illis exemplum edat iniqui ingenij, ne quid tale cæteri audeant, non posse imperij Ministros, maximè supremos, vitare odia; quin eo grauius his laborare, quo ipsi sanctius publicam rem gerunt, nisi eos defendat majestas Principis cuius causa priuatorum iras, & publici subeunt, futurum vt sibi potiùs quam publico caueant. Rescripsit Colais Rex, Mandarinos duos, indè potissimum commendans vnde illos iudicarent reos, ex quo facile intellectum quod erat proximè futurum: vt percipit de Rescripto, tùm verò impluere in aulam aduersus Gueicunum libelli, atrocium accusationum, quarum enormitas vbique notissima cognitione ampliori non egebat; præter alias peiores, sed non adeò notas. Quibus primum id actum, vt omnis illa fœx Gueicunæ spadanum factionis palatium purgaret. Indè gradu deiecti quos Mandarinarum indignos pedibus Gueicunus imposuerat eorum capitibus, iisque suffecti quos loco monerat; inter quos Præses consilij bellici in aulam reuocatus ex qua paulò ante, latrociniorum in patriam thesauros exportarat, ignominiaè impar eam, in reditu voluntario laqueo anteuerit: aurei duo milliones, latronis spoliolum, fisco Regio addicti. Gueicuno commissum Regis mortui funus, ominosum ministerium homini palam reo; quod vtramvis in partem acceperit, stolidè profus ab Rege petit, vt turbam propinquorum quos in fastigia honorum extulerat, in lutum vernaculæ fortunæ remitteret, neque id illi rex abnuir; petenti concessit, quod pati debuit vel inuitus: haudquaquam tamen id assecutus est vt poenas miseri, eius criminum darent, & extinguerent in iis Regis ira; aliquantò post suspicionem sibi fortuitò motam Rex volens discutere, rationes thesauri Regij suscepit retractandas, quas vt comperita Gueicuno, pretiosissimis maiorum emunctas margaritis, quarum singulæ instar erant integri thesauri, deceroria sententia, trium pronuntiauit reum, Potestatis regis ambitiosè vsurpatæ; crudelitatis sanguinariæ adactis ad inferendas sibi manus, aut morte inhonesta punitis Mandarinis; thesauri denique Regij expilati. Ob hæc scelera iussit Funcanum patriam suam repetere in Prouincia Pechinensi; in eius conspectum venerat, cum dux præsidij militaris qui tuto ducendum acceperat, scriniolum ipsi offert perelegans, cum incluso ad fauces frangendas laqueo, & optione illius aut sibi aptandi sine mora; aut cerrè; reliqua verborum inductus repente carnifex conspectu suppleuit; Gueicunus esse sui carnifex maluit quo planè habere peiorem non potuit. Secutus est eum haud multò melior, alter Eunuchus; conquisiti, clausi torrique cognati, facti sunt de rebellionem quam moliebatur, hanc etsi tacuerant, ea solum affecti sunt pœna vt remitterentur in sua mapalia inopes & nudi, millionum octo aureorum summa, in

fiscum

38.
Gueicuni
aulici & Re-
gni admin.
scelera, la-
queus.